

Belangrijke voorziening

Er kan in een gemeente veel misgaan tussen burgers. Conflicten lopen uit de hand of door een ingrijpende gebeurtenis staat een hele gemeenschap op zijn kop. Herstelbemiddeling kan dan een uitkomst zijn. Stichting Slachtoffer in Beeld organiseert al tien jaar herstelbemiddeling. Tussen slachtoffers, nabestaanden en daders van delicten, bij (ernstige) verkeersongevallen en medische incidenten. Wat kan herstelbemiddeling voor uw gemeente en uw inwoners betekenen?

Op 9 april 2011 wordt niet alleen Alphen aan den Rijn, maar heel Nederland opgeschrikt door het schietincident in winkelcentrum De Ridderhof. Vijf mensen vinden de dood, zeventien mensen raken gewond. De schutter doodt ook zichzelf. Emoties lopen hoog op, media springen bovenop het nieuws en de beeldvorming gaat een eigen leven leiden. Direct betrokkenen, nabestaanden en slachtoffers van de schietpartij, maar ook nabestaanden van de dader worden overspoeld door emoties. Hoewel er behoefte is om medeleven te tonen, is er ook angst of een dergelijk gebaar goed wordt begrepen. Terwijl slachtoffers en nabe-

mee, door de actieve inzet van mensen zelf, aan de verdere verwerking van wat er is gebeurd.

Veiligheidsbeleving

Het schietincident in Alphen aan den Rijn, maar bijvoorbeeld ook de aanslag op Koninginnedag in Apeldoorn, het uit de hand gelopen Project X in Haren, maar ook alle onrust rond de terugkeer van de veroordeelde zwemleraar Benno L., zijn een paar voorbeelden van grote zaken en incidenten waarin herstelbemiddeling een belangrijke rol speelde. Burgemeesters hebben een belangrijke taak in het waarborgen van de veiligheid en het vergroten van het gevoel van veiligheid van burgers. In het sociaal domein hebben gemeenten een belangrijke regietaak erbij gekregen, zoals in de jeugdzorg, waar ook de jeugdreclassering deel vanuit maakt. Calamiteiten, maar ook meer kleinschalige conflicten in de buurt of geëscaleerde ruzies tussen individuele burgers onderling, de terugkeer van (zeden)delinquenten en (jonge) ex-gedetineerden, uitgaansgeweld, overlast van jeugdgroepen en geweld tegen politie en hulpverleners, kunnen de veiligheidsbeleving van inwoners sterk onder druk zetten. Ook pesterijen en inti-

‘Herstelbemiddeling biedt ruimte voor de menselijke maat en maakt gebruik van het vermogen van mensen om, in interactie met elkaar, zélf naar een oplossing te zoeken’

staanden hier juist veel behoefte aan kunnen hebben. Onbegrip en verharding liggen op de loer. Naast collectieve bijeenkomsten vraagt de gemeente daarom aan Slachtoffer in Beeld om in de luwte en buiten al het tumult individuele bemiddelingstrajecten te organiseren. Nabestaanden gaan met de ouders van de dader in gesprek onder begeleiding van een professionele bemiddelaar van Slachtoffer in Beeld. In de gesprekken is ruimte om te praten over en te luisteren naar wat er is gebeurd. Er wordt gesproken over de “waarom-vraag” en betrokkenen vertellen wat de gevolgen zijn van het ingrijpende incident. Woede, verdriet en angst worden benoemd en krijgen de kans om een plek te vinden. Op deze manier draagt herstelbemiddeling bij aan het voorkomen van verdere verharding door polariserende berichtgeving, ook via social media, en helpt het

Angst voor toevallige ontmoeting

Binnenkort komt een dader, die voor pedofilie in de gevangenis zit, weer op vrije voeten. Hij wil terugkeren naar zijn woonplaats, waar het misbruik heeft plaatsgevonden. Ouders van de slachtoffers proberen via de rechterlijke instanties een locatieverbod voor elkaar te krijgen. Omwonenden beginnen zich inmiddels ook met de zaak te bemoeien en er zijn geluiden dat zij niet zullen toestaan dat de man terugkeert. Zijn veiligheid is in het geding. De burgemeester benadert Slachtoffer in Beeld. Een bemiddelaar gaat in gesprek met alle betrokkenen om tot een acceptabele oplossing te komen.

voor gemeenten

midatie van homostellen of asielzoekers kunnen tot polarisering leiden en onderling wantrouwen. Een juridisch traject voorziet vaak niet (volledig) in de behoefte om te de-escaleren of in de gewenste genoegdoening van slachtoffers. Professionele herstelbemiddeling kan dan uitkomst bieden. Omdat het ruimte biedt voor de menselijke maat en gebruik maakt van het vermogen van mensen om, in interactie met elkaar, zélf naar een oplossing te zoeken. Uit onderzoek blijkt dat juist dit soort afspraken op de lange termijn het meest duurzaam zijn.

Beproefde bemiddelingsmethodiek

Slachtoffer in Beeld verzorgt al tien jaar bemiddeling tussen partijen die door een delict, (ernstig) verkeersongeval, of, sinds kort, door een medisch incident tegenover elkaar zijn komen te staan. De professionele bemiddelaars van Slachtoffer in Beeld opereren onafhankelijk en zijn meerzijdig betrokken. Dit betekent dat zij in een zorgvuldige voorbereiding wensen en behoeften van alle partijen in kaart brengen en op elkaar afstemmen. Belangrijk uitgangspunt is dat alle betrokkenen baat hebben bij de bemiddeling. In een kleine gemeenschap of wijk, waar iedereen elkaar kent, kan het voor medebewoners of gemeentelijke

instanties soms lastig zijn een neutrale, bemiddelende rol te spelen. Daarnaast draait het bij herstelbemiddeling ook niet om waarheidsvinding en de schuldvraag, maar wordt ruimte gecreëerd voor erkenning, de verschillende kanten van een verhaal, uitleg en herstel van vertrouwen, waar nodig. Herstelbemiddeling geeft het conflict terug aan de burgers. Angst en woede verminderen en er komt ruimte voor emotioneel herstel.¹ Daders krijgen meer inzicht in de gevolgen en voelen zich meer verantwoordelijk voor hun daad.² Zo worden burgers weerbaarder en kan herstelbemiddeling tot minder recidive leiden.

Uitgangspunten en mogelijkheden

- **Herstelbemiddeling is altijd vrijwillig, vertrouwelijk en onder begeleiding van een onafhankelijke en professionele bemiddelaar;**
- **Herstelbemiddeling kan op elk moment plaatsvinden;**
- **Contact met de ander kan op verschillende manieren. In meer dan de helft van de bemiddelingen kiezen mensen voor een gesprek, maar ook een briefwisseling of pendelbemiddeling komen voor;**
- **Slachtoffer in beeld biedt ook de mogelijkheid van een groeps herstelbijeenkomst, waarbij partijen niet individueel maar in een groep met elkaar in contact komen;**
- **Voor betrokken partijen is herstelbemiddeling kosteloos.**

Burgemeester van Utrecht Jan van Zanen om tafel met Slachtoffer in Beeld

Ook kunnen partijen praktische afspraken maken zodat nieuwe conflicten in de toekomst worden voorkomen. Bij complexe problematiek vraagt de aanpak soms ook om onconventionele en creatieve oplossingen. Herstelbemiddeling creëert, in samenspraak met de direct betrokkenen en diverse partners, hiervoor de ruimte. Er kan gezamenlijk een plan worden gemaakt met concrete afspraken, vervolgstappen en monitoring. Zo kan herstelbemiddeling door Slachtoffer in Beeld een waardevolle aanvulling zijn op de gemeentelijke aanpak en interventies en daarmee onder andere nazorgcoördinatoren, sociale wijkteams, veiligheidshuizen, buurtregisseurs en jeugdwerkers ontzorgen. En levert herstelbemiddeling een waardevolle bijdrage aan een veilige en leefbare gemeenschap.

Belangrijke voorziening voor gemeenten

Begin september bracht burgemeester van Utrecht en voorzitter van de VNG, Jan van Zanen, een bezoek aan Slachtoffer in Beeld. Hij stelde veel inhoudelijke vragen over de werkwijze en diverse relevante situaties in gemeenten op het terrein van veiligheid en in het sociaal domein, passeerden de revue. Van Zanen was zeer geïnteresseerd in de werking van herstelbemiddeling voor gemeenten. Zowel waar het een structurele oplossing kan bieden als situaties uit de hand gelopen zijn, als ook preventief kan worden ingezet om mogelijke onrust te voorkomen. Bijvoorbeeld bij de terugkeer van (zeden)delinquenten. Jan van Zanen zag ook het belang in van vrijwilligheid en keuzevrijheid: de keuze voor welke vorm van herstelbemidde-

Sinds 1 november 2006 faciliteert en organiseert Slachtoffer in Beeld herstelbemiddeling.

Jaarlijks ontvangt de organisatie ruim 2000 meldingen. Het merendeel is op initiatief van ouders. Het betreft zowel lichte als (zeer) zware delicten, kort en langer geleden. In ongeveer de helft van het aantal meldingen gaat de andere partij in op het verzoek tot bemiddeling. Slachtoffer in Beeld werkt nauw samen met Slachtofferhulp Nederland, OM, politie, (jeugd)reclassering, DJI, Raad voor de Kinderbescherming en diverse andere netwerkpartners, en wordt gefinancierd door het ministerie van Veiligheid en Justitie.

ling en het moment waarop betrokkenen contact willen. “Herstelbemiddeling is een belangrijke voorziening voor gemeenten,” was dan ook zijn conclusie. <

Mieke Wouters/Slachtoffer in Beeld

Voor meer informatie: www.slachtofferinbeeld.nl

- 1 Zebel, S (2013): Onderbouwing van een structurele voorziening voor slachtoffers: Effecten van de Nederlandse slachtofferdadergesprekken. In J. Ouwekerk, T. de Wit, J. Claessen: *Hoe te reageren op misdaad? Op zoek naar de hedendaagse betekenis van preventie, vergelding en herstel*. Den Haag: SDU uitgevers.
- 2 Top, E (2015): Slachtoffer-dadercontact: een stap verder in de verwerking, in Jaap van Vliet: *Recidivist als medeburger*, Amsterdam: SPW uitgever.